

การทำให้เด่นของคำว่า ไป และมา ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี : การศึกษาเชิงไวยากรณ์ปริธานในความหมายเชิงการณัลักษณะ Windowing of 'go' and 'com' in Thai and Korean: A cognitive linguistic study on aspectual meaning

ดร. ปาร์ค คยอง อึน.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่าง ในความหมายเชิงการณัลักษณะของคำว่า ไป และ มา ในภาษาไทยและคำว่า 가다 (/gada/: "go") และ 오다 (/oda/: "come") ในภาษาเกาหลี รวมไปถึงศึกษาเหตุผลหรือกลไกที่ทำให้เกิดความเหมือนและความต่างดังกล่าว โดยใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริธานโดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการทำให้เด่น(windowing)ซึ่งอาจแสดงถึงสากลลักษณะและปัจเจกลักษณะในภาษาที่สะท้อนอยู่ในปรากฏการณ์ภาษาที่เรียกว่า ปรากฏการณ์พหุนัย(polysemy) และการกลายเป็นคำไวยากรณ์(grammaticalization) ผลการศึกษาพบว่า ความหมายต้นแบบที่มีลักษณะเหมือนกันของคำว่า ไป และ มา ในภาษาไทยกับ /gada/ และ /oda/ ในภาษาเกาหลี ทำให้มีการขยายความหมายในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะมีการขยายความหมายเป็นความหมายเชิงการณัลักษณะ แต่ก็ยังพบความต่างบางอย่าง เช่น คำว่า ไป ในภาษาไทยแสดงความหมายเชิงการณัลักษณะสองแบบ ได้แก่ การณัลักษณะต่อเนื่องและการณัลักษณะสมบูรณ์ ในขณะที่คำว่า /gada/ ในภาษาเกาหลีแสดงถึง การณัลักษณะต่อเนื่องเพียงความหมายเดียว สำหรับคำว่า มา กับ /oda/ แสดงความหมายเชิงการณัลักษณะปัจจุบันสมบูรณ์เหมือนกัน เว้นแต่มีความแตกต่างกันที่คำว่า มา ในภาษาไทยมีการใช้ที่กว้างขวางกว่า /oda/ ผู้วิจัยวิเคราะห์กลไกที่ทำให้เกิดความหมายเชิงการณัลักษณะโดยใช้กลไกทางปริธานที่เรียกว่า การทำให้เด่น ซึ่งสามารถอธิบายเหตุผลหรือแรงบันดาลใจของการขยายความหมายเป็นความหมายเชิงการณัลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างคำศัพท์ดังกล่าวในภาษาไทยและภาษาเกาหลีได้ ผลการวิจัยทำให้สามารถเข้าใจระบบปริธานของผู้ใช้ภาษาทั้งสอง อีกทั้ง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภาษาไทยและภาษาเกาหลีสำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำพจนานุกรม การจัดทำตำราเรียนภาษา และการแปลภาษา เป็นต้นอีกด้วย

คำสำคัญ : ภาษาศาสตร์ปริธาน, ปรากฏการณ์พหุนัย, การกลายเป็นคำไวยากรณ์, การทำให้เด่น, ความหมายเชิงการณัลักษณะ

Abstract

This article provides a comparative analysis on the aspectual meaning of verbs ‘go’ and ‘come’ in Thai and Korean and examines the causes and mechanism that generate similarities and differences in their aspectual meanings in the light of cognitive linguistics theory, inter alia, ‘windowing’. This analysis can also present explanation for universality and individuality of language as reflected in the phenomena such as polysemy and grammaticalization. As a result of the analysis, I was able to find that Thai and Korean verbs ‘go’ and ‘come’ share the same prototypical meanings, that those meanings were carried over into similar meaning expansion, and the two verbs in both languages have grammaticalized into aspectual meanings. Such similarities suggest that the verb ‘go’ in both Thai and Korean has a progressive aspect, and the verb ‘come’ has a present perfect aspect. Nevertheless, the Thai verb ‘/paj/ (go)’ has a perfective aspect in addition to its progressive meaning, whereas the Korean verb ‘gada (go)’ did not have such use. Furthermore, it was found that the Thai verb ‘/maa/ (come)’ has broader uses than the Korean counterpart ‘oda (come)’. In this article, by applying the concept of ‘windowing’, I analyzed the mechanism of the meaning expansion into aspectual meanings to investigate the reason or motivation of the grammaticalization. This study has its significance in that it helps readers understand aspects of the cognitive system of Thai and Korean speakers. The findings from this study contribute to various fields of studies including language instruction, compilation of dictionaries and textbooks, and translation studies as well as cognitive linguistic studies.

Keywords : cognitive linguistics, polysemy, grammaticalization, windowing, aspectual meaning

ความนำ

คำกริยาแสดงทิศทาง (Directional Verbs) หมายถึงคำกริยาที่มีความหมายที่ชี้ทิศทางของการกระทำอยู่ในตัว กล่าวคือ เป็นคำกริยาที่มีคุณสมบัติของทั้ง [+ทิศทาง] และ [+เคลื่อนที่] โดยปกติแล้ว คำกริยาเคลื่อนที่ (Locomotion Verbs) หมายถึงคำกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ ตัวอย่างเช่น คำภาษาไทยว่า เดิน วิ่ง ไป มา ขึ้น ลง เข้า ออก คลาน กลิ้ง กระโดด ฯลฯ ซึ่งในที่นี้ คำที่มีความหมายของทิศทางอยู่ในตัว ได้แก่ คำว่า ไป มา ขึ้น ลง เข้า ออก ถือเป็นคำกริยาแสดงทิศทาง โดยเฉพาะคำว่า ไป และ มา นั้น เป็นคำกริยาพื้นฐานที่มีความหมายและหน้าที่หลากหลายอย่าง เช่นเดียวกับคำว่า 가다 (/gada/ : “go”) และ 오다 (/oda/ : “come”) ในภาษาเกาหลี พิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) a. แม่ไปตลาด
 b. Eomeoniga sijange gasinda¹
 어머니가 시장에 가신다.
 “แม่ไป(ที่)ตลาด”
- (2) a. เขาจะมาเมืองไทย ปีหน้า
 b. keuneun naebyeone taeguge olgeosida
 그는 내년애 태국에 올 것이다.
 “เขาจะมาเมืองไทย ปีหน้า”

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า คำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี ใช้แสดงการเคลื่อนที่ในลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือ คำว่า *ไป* และ /gada/ หมายถึงการเคลื่อนที่ที่มีทิศทางไม่เข้าหาตัวผู้พูด และคำว่า *มา* และ /oda/ หมายถึงการเคลื่อนที่ที่มีทิศทางที่เข้าหาตัวผู้พูด ซึ่งจากการสำรวจเบื้องต้นและการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า คำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี สามารถแสดงถึงการเคลื่อนที่ของสิ่งมีชีวิตที่เคลื่อนที่ได้ด้วยตนเองหรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้ นอกจากนี้ ยังมีการขยายความหมายเป็นความหมายที่แสดงถึงการเคลื่อนที่ของสิ่งนามธรรม เช่น เวลา ตัวเลข โอกาส โทรศัพท์ คำพูด(หรือสาร) เป็นต้น ล้วนแสดงให้เห็นว่า คำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยและภาษาเกาหลีเป็นคำกริยาพื้นฐานที่มีการขยายความหมายอย่างกว้างขวาง ถือว่าเป็นคำพหุหมาย (Polysemous Word) ที่มีลักษณะการขยายความหมายที่คล้ายคลึงกันไม่น้อย ดังปรากฏในผลการศึกษานของ ปาร์ค (2554); ยุง (Jung, 2006, 2009); ปาร์ค (Park, 2012a, 2012b)

ปรากฏการณ์พหุหมายของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยและภาษาเกาหลีที่มีความน่าสนใจอย่างหนึ่งก็คือ การที่คำทั้งสองในภาษาไทยและภาษาเกาหลีมีความหมายที่แสดงการณลักษณะของเหตุการณ์หรือการกระทำ การณลักษณะหรือ aspect แสดงข้อมูลเชิงเวลาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีความสัมพันธ์ทางเวลาอย่างไร เช่น ระยะเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความสมบูรณ์ของเหตุการณ์ ความถี่ที่เกิดเหตุการณ์ เป็นต้น เช่น ประโยคในภาษาอังกฤษ ว่า *I eat, I am eating, I have eaten, I have been eating* ถึงแม้ว่ามีกาล (Tense) เป็นปัจจุบันกาลเหมือนกัน แต่แสดงการณลักษณะที่แตกต่างกัน คือ *ฉันกิน* (ไม่มีข้อมูลเชิงการณลักษณะ) *ฉันกำลังกิน*

¹ผู้วิจัยใช้ระบบการถอดเสียงภาษาเกาหลีเป็นตัวอักษรโรมันตามเกณฑ์ในการถอดภาษาเกาหลีเป็นอักษรโรมัน (Romanization rule) ของสถาบันวิจัยภาษาเกาหลีแห่งชาติ (The National Institute of the Korean Language)

(การณลักษณะเหตุการณ์กำลังดำเนิน) ฉันทกินแล้ว (การณลักษณะเหตุการณ์สมบูรณ์) และฉันทกินมา(เป็นระยะหนึ่ง) (การณลักษณะเหตุการณ์ต่อเนื่องตั้งแต่อดีตมาจนถึงเวลาที่กล่าวถ้อยความ) ตามลำดับ คิม (Kim. 1996) ได้นิยามว่า การณลักษณะเป็นประเภทคำที่แสดงถึงโครงสร้างภายในเชิงเวลา กับมุมมองของผู้พูดที่มองเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งควรเน้นย้ำว่าคำนิยามดังกล่าว ไม่เพียงกล่าวถึงโครงสร้างภายในเชิงเวลาเท่านั้น แต่ยังคงกล่าวถึงมุมมองของผู้พูดภาษา กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับผู้พูดว่ามองเหตุการณ์ทั้งหมดหรือมองเพียงบางส่วน การณลักษณะที่สะท้อนออกมาในภาษาที่ผู้พูดใช้ก็แตกต่างกันไปตามมุมมองนั่นเอง

สำหรับคำว่า ไป และ มา ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี นอกจากจะแสดงความหมายของการเคลื่อนที่ของสิ่งรูปธรรมและสิ่งนามธรรมในลักษณะที่คล้ายคลึงกันแล้ว ยังแสดงถึงความหมายในเชิงการณลักษณะที่คล้ายคลึงกันเช่นเดียวกัน แต่ไม่เหมือนกันทีเดียว ดังปรากฏในตัวอย่างว่า

- (3) a. ให้เขานอน**ไป**ก่อน เขาคงเหนื่อยมาก
 b. banghakdongan millin sukjega ssayeogago itta
 방학 동안 밀린 숙제가 쌓여가고 있다.
 “การบ้านที่ค้างมาตลอดช่วงปิดเทอม กำลังทับถม**ไป**”
 c. ผมลื**มไป**ว่า ผมมีนัดแล้ว
 d. ?yaksogi ittaneungeoseul kkambbak ijeo **gatta**
 ?약속이 있다는 것을 깜박 잊어 **갔다**.
 “?ลื**มไป**สนิท ว่า มีนัดแล้ว”
- (4) a. เขาทำงานบริษัทนี้**มา**ยี่สิบปีแล้ว
 b. keuneun i hoesa-eseo isipnyeongan ilhaewatta
 그는 이 회사에서 이십년간 일해**왔다**.
 “เขาทำงานบริษัทนี้**มา**ยี่สิบปีแล้ว”
 c. เหนื่อยมานานแล้ว อยากพักผ่อนบ้าง
 d. ?neomu oraettongan pigonae **watta**
 ?너무 오랫동안 피곤해 **왔다**
 “?เหนื่อยมานานเกินไปแล้ว”

จากตัวอย่าง (3) ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความหมายเชิงการณัลักษณะของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทย และภาษาเกาหลี มีความคล้ายคลึงกัน ดังในตัวอย่าง (3a) กับ (3b) และ (4a) กับ (4b) แต่ก็มีแตกต่างกันบ้าง ดังที่ปรากฏในตัวอย่าง (3c) กับ (3d) และ (4c) กับ (4d) ที่ไม่สามารถหาตัวอย่างที่มีความหมายเทียบเท่ากันได้ หรือความหมายจะเปลี่ยนไปจากเดิม เป็นต้น

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา (1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความหมายเชิงการณัลักษณะของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยและคำว่า *가다* (/gada: “go”) และ *오다* (/oda: “come”) ในภาษาเกาหลีว่า มีความเหมือนและต่างกันอย่างไร (2) เพื่อศึกษาเหตุผลหรือกลไกที่ทำให้เกิดความเหมือนและความต่างดังกล่าว โดยใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานโดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการทำหน้าต่าง (Windowing) (3) เพื่อเป็นหลักฐานทางภาษาที่สนับสนุนทฤษฎีภาษาศาสตร์ ซึ่งอาจแสดงถึงสากลลักษณะและปัจเจกลักษณะในภาษาที่สะท้อนอยู่ในปรากฏการณ์ภาษาที่เรียกว่า ปรากฏการณ์พหุนัย (Polysemy) และการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Grammaticalization)

ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ภาษาศาสตร์ปริชานและปรากฏการณ์พหุนัย

นักภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguists) หรือนักประสบการณ์นิยม (Experientialists) มองภาษาเป็นสิ่งสะท้อนถึงระบบความคิดหรือระบบปริชาน (Cognitive System) ของมนุษย์ และถือว่า ความหมายของภาษามาจากประสบการณ์ทางกายที่สร้างรูปในระบบปริชาน ซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างจากนักรูปแบบนิยม (Formalists) หรือทฤษฎีความหมายแบบดั้งเดิมที่มองว่า ความหมายของภาษาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์ (ภาษา) กับสรรพสิ่งในโลกแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ภาษาศาสตร์ปริชานมองว่า ความหมายเป็นสิ่งที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับโลกภายนอก ประสบการณ์ทางกาย (Bodily Experience) จึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความหมาย และด้วยเหตุนี้ การศึกษาภาษาเป็นการศึกษาความเป็นมนุษย์ ที่ต้องคำนึงถึงประสบการณ์ของมนุษย์เสมอ (Johnson. 1987; Evans. 2006)

นักภาษาศาสตร์ปริชานให้ความสำคัญแก่ปรากฏการณ์พหุนัย (Polysemy, การที่คำคำหนึ่งมีหลายความหมายหรือหน้าที่) เป็นอย่างมาก โดยเชื่อว่า ปรากฏการณ์พหุนัยเป็นหลักฐานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นระบบปริชานของมนุษย์ ซึ่งภาษาศาสตร์ปริชานอธิบายว่า มนุษย์มีความจำที่จำกัด แต่มีความคิดสร้างสรรค์อันมหาศาล เมื่อมนุษย์พบสิ่งใหม่ มักจะนำความรู้ความทรงจำที่มีอยู่แล้ว มาเปรียบเทียบกับสิ่งใหม่ เพื่อง่ายแก่การจดจำและการเข้าใจ เช่น คำกริยา “เดิน” นั้นเดิมใช้ในการแสดงกิริยาท่าทางการเคลื่อนไหวของมนุษย์ แต่ต่อมาพบเห็นเครื่องจักรทำงานก็ใช้คำว่า “เดิน” โดยเปรียบเทียบการทำงานของเครื่องจักรกับร่างกายของมนุษย์

เช่นเดียวกันนี้ ตัวอย่างของคำอวัยวะร่างกาย “หลัง” นั้นเดิมหมายถึงส่วนหนึ่งของร่างกายมนุษย์ แต่ได้มีการขยายความหมายให้กว้างขวางออกไป จนมีความหมายในเชิงพื้นที่ เช่น หลังบ้าน แล้วขยายออกไปอีกกระทั่งมีความหมายเชิงนามธรรม เช่น วันหลัง ซึ่งแสดงถึงความหมายเชิงเวลาอีกด้วย เป็นต้น

กระบวนการหรือกลไกที่มนุษย์สามารถเปรียบเทียบความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ดังกล่าวนี้ เรียกว่า อุปุลักษณะ (Metaphor) ซึ่งเป็นอุปุลักษณะที่แตกต่างจากความหมายในเชิงสำนวนโวหารตามนักภาษาศาสตร์แบบดั้งเดิม แต่เป็นกลยุทธเชิงปริธานที่มนุษย์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจดจำหรือเข้าใจสิ่งใหม่หรือสิ่งนามธรรม เป็นการจับคู่โยงกันระหว่างวงมโนทัศน์สองวง คือ วงความหมายต้นทางกับวงความหมายเป้าหมาย ที่เรียกว่ากระบวนการ “ถ่ายโยง” ซึ่งการถ่ายโยงดังกล่าวจะเกิดขึ้นในทิศทางเดียวเท่านั้น(Unidirectional) กล่าวคือ มีการถ่ายโยงจากวงความหมายต้นทางไปสู่วงความหมายเป้าหมายเพียงเท่านั้น เป็นกลยุทธของมนุษย์ที่เข้าใจวงความหมายที่ยากกว่านามธรรมกว่า และไม่คุ้นเคย โดยผ่านวงความหมายต้นทางที่ง่ายกว่า เป็นรูปธรรมกว่า และคุ้นเคยกว่า

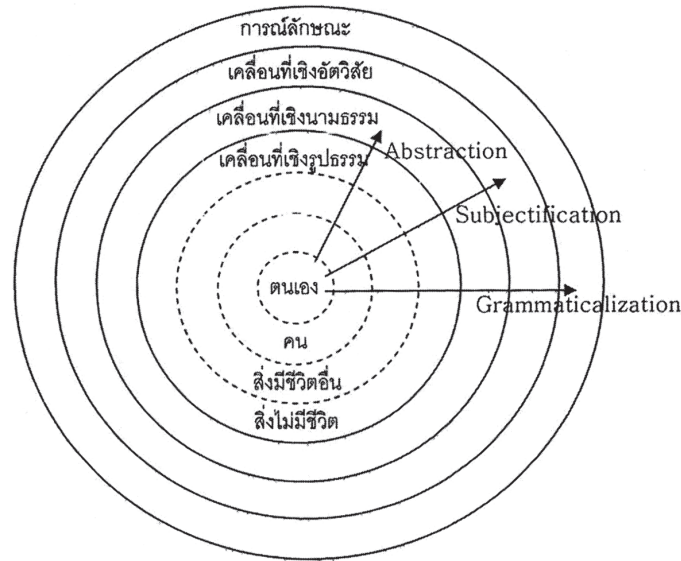
2. การกลายเป็นคำไวยากรณ์

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Grammaticalization) หมายถึงกระบวนการที่คำหลักหรือคำเนื้อหาที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ขึ้น หรือ หน่วยคำไวยากรณ์มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นจากเดิมอีก การกลายเป็นคำไวยากรณ์ถือเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจเนื่องจากการที่คำคำหนึ่งเปลี่ยนหน้าที่ทางไวยากรณ์มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านรูปแบบและความหมาย จึงถือว่าเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องเกิดขึ้นจากความหมาย (Evans. 2006: 97)

ผู้ที่ใช้คำว่า Grammaticalization เป็นคนแรกคือ Meillet ในปีค.ศ. 1912 หลังจากนั้น มีนักภาษาศาสตร์เป็นจำนวนมากที่นิยามคำคำนี้ในลักษณะต่าง ๆ ออกไปและมีการศึกษาในภาษาต่าง ๆ มากมาย (Bybee. 1994; Traugott. 1991; Lord. 1993; Heine. 1997) โดยเฉพาะในงานวิจัยของไบบี (Bybee. 1994) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นกระบวนการการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เกิดขึ้นในทิศทางเดียว กล่าวคือ การกลายเป็นคำไวยากรณ์เกิดขึ้นจากคำหลักหรือคำเนื้อหาไปสู่คำไวยากรณ์ ไม่มีการกลับทางกลับกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ

นอกจากนี้ ไฮเน (Heine. 1997) มองว่า กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นหนึ่งในกลยุทธที่มนุษย์ใช้ในการสร้างคำใหม่เช่นเดียวกับการบัญญัติศัพท์หรือการยืมคำเป็นต้น ซึ่งไฮเนและคณะ มองว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์เริ่มต้นมาจากความคิดสร้างสรรค์และความพยายามในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่ใช้วงความหมายเก่ามาถ่ายโยงเชิงอุปุลักษณะเพื่อที่จะเข้าใจวงความหมายใหม่ อีกทั้งอธิบายหลักการของการขยายความหมายของคำโดยใช้แนวคิดของอุปุลักษณะเชิงกลุ่ม (Categorial Metaphor) ว่าการขยายความหมายของคำมักจะเกิดขึ้นจากกลุ่มความหมายของมนุษย์ ขยายไปสู่สิ่งของ การกระทำ พื้นที่ เวลา และคุณภาพ เป็นต้น โดยการขยายความหมายจะเกิดขึ้นในทิศทางเดียว คือ จากศูนย์กลางที่มีลักษณะรูปธรรมกว่าไปสู่ขอบนอกที่มีลักษณะนามธรรมกว่า โดยมีตัวตนมนุษย์เป็นศูนย์กลาง

จากการสำรวจเบื้องต้น ความหมายเชิงการณัลักษณะของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี ถือว่าเป็นการกลายเป็นคำไวยากรณ์อย่างหนึ่ง ที่คำกริยามีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นมา คือ เป็นคำกริยาช่วย หรือคำกริยานุเคราะห์ (Auxiliary Verb) ที่แสดงการณัลักษณะ และถือเป็นความหมายซึ่งเกิดจากการขยายความหมายที่อยู่ห่างไกลจากความหมายต้นแบบหรือความหมายศูนย์กลางที่สุด ดังแผนภูมิต่อไป

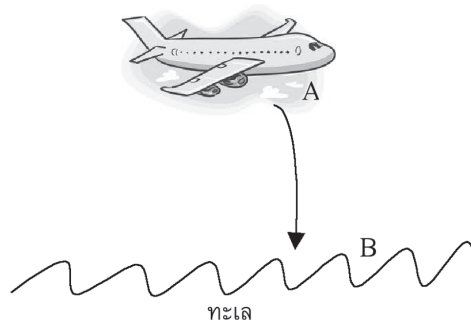
แผนภูมิแสดงลักษณะการขยายความหมายของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี

(ดัดแปลงจาก ปาร์ค. 2554: 165)

3. การทำให้เด่น

การทำให้เด่น (windowing) การสร้างหน้าต่าง) เป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางปริชานพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่เรียกว่า การใส่ใจ (Attention) กล่าวคือ การทำให้เด่น เป็นปรากฏการณ์ที่ผู้พูดใช้ภาษาเพื่อให้ผู้ฟังหันความสนใจไปในทางที่ผู้พูดต้องการ กล่าวคือ เป็นการใช้ภาษาที่ผู้พูดใช้เพื่อให้ผู้ฟังสนใจในส่วนประกอบใดส่วนประกอบหนึ่งของเหตุการณ์ดังที่ผู้พูดประสงค์ เช่น เวลาชมการแข่งขันเทนนิส เราสามารถชมอินหรือชมเอาท์เพื่อที่จะดูลูกบอลที่ลอยไปมา ผู้ตัดสิน นักเทนนิส หรือผู้ชมที่อยู่ด้านหลังได้ เช่นเดียวกันนี้ เราสามารถใช้ภาษาเพื่อหันความสนใจไปในด้านใดด้านหนึ่งของเหตุการณ์โดยเฉพาะ ซึ่งเรียกว่า profiling ก็ได้ (Evans; & Green. 2006: 44, 212)

แลงเอเคอร์ (Evans; & Green. 2008: 212-213; อ้างอิงจาก Langacker. 1987: 115) อธิบายรูปแบบของการทำให้เด่น เช่น การทำให้เด่นของความใส่ใจ (windowing of attention) โดยยกตัวอย่างว่าสมมติว่ามีเหตุการณ์ของกล่องไม้ตกลงมาจากเครื่องบินลงสู่ท้องทะเล ดังภาพต่อไปนี้

กล่องไม้เป็นสิ่งที่เคลื่อนที่ ที่เคลื่อนย้ายที่จากจุด A ไปสู่จุด B ซึ่งผู้พูดอาจใช้ภาษาให้ผู้ฟังใส่ใจในส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของเหตุการณ์การเคลื่อนที่ดังกล่าวก็ได้ โดยเรียกปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า การทำให้เส้นทางเด่น (Path Windowing) ถ้าหากผู้พูดต้องการจะให้ความเด่นกับช่วงของเหตุการณ์ดังกล่าวทุกช่วง จะพูดว่า

- a. The crate fell out of the plane, through the air and into the sea

แต่ผู้พูดอาจทำให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของเหตุการณ์การเคลื่อนที่เด่นก็ได้ ดังเช่น

- b. The crate fell out of the plane (ช่วงแรกของการเคลื่อนที่เด่น)
 c. The crate fell through the air (ช่วงกลางของการเคลื่อนที่เด่น)
 d. The crate fell into the ocean (ช่วงท้ายของการเคลื่อนที่เด่น)

กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ประโยค b เป็นการทำให้เด่นของฉากต้นทางของการเคลื่อนที่ ประโยค c เป็นการทำให้เด่นของเส้นทางของการเคลื่อนที่ ส่วนประโยค d เป็นการทำให้เด่นของฉากปลายทางของการเคลื่อนที่นั่นเอง แนวคิดของการทำให้เด่น เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นความสามารถ ทางปริธานของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความใส่ใจ (attention) ที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์การทำให้เด่น ของส่วนใดส่วนหนึ่งของผังภาพ ในการขยายความหมายเป็นความหมายเชิงการณลักษณะของคำว่า ไป และ มา ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี เพื่ออธิบายเหตุผลของความแตกต่างกันระหว่างภาษาทั้งสอง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาความหมายของภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ปริธานมีเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ในช่วงทศวรรษ 1990 (สุดา รังกุพันธ์. 2535; ชัษติ ศรลัมพ์. 2538; จิรัชย์ หิรัญรัต. 2550; นันทนา วงษ์ไทย. 2552; ปาร์ค. 2554) ในที่นี้ มีงานวิจัยของสุดา รังกุพันธ์ (2535) ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ไป และ มา ในภาษาไทย

ในกรณีที่น่าประหลาดเป็นปริศนารอง ซึ่งถือเป็นงานวิจัยแรกที่ศึกษาคำว่า *ไป* และ *มา* ในเชิงภาษาศาสตร์ปริธาน แต่ก็ไม่ได้วิเคราะห์ถึงมโนอุปลักษณ์หรือระบบปริธาน

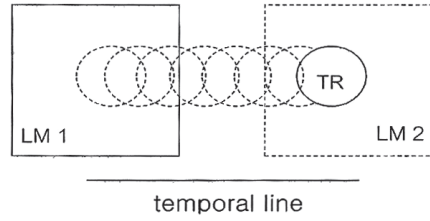
การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาษาไทยกับภาษาเกาหลีที่ผ่านมา มีการศึกษาของ ยุง (Jung, 2006, 2009) ที่ศึกษาเปรียบเทียบคำกริยาแสดงทิศทางในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาเกาหลี เป็นการศึกษากลับไปในเชิงวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ตามทฤษฎีดั้งเดิม ซึ่งถือว่าเป็นงานวิจัยชิ้นแรกที่ได้เปรียบเทียบคำกริยาแสดงทิศทางอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังมีงานของ ปาร์ค (2554) ที่ศึกษาเปรียบเทียบปรากฏการณ์พหูพจน์ของคำว่า *ไป* ในภาษาไทยกับ /gada/ ในภาษาเกาหลี และมิงานของ ปาร์ค (Park, 2012b) ที่เปรียบเทียบปรากฏการณ์พหูพจน์ของคำว่า *มา* ในภาษาไทยกับ /oda/ ในภาษาเกาหลี ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริธานอย่างเต็มตัว แต่ยังขาดคำอธิบายเกี่ยวกับสาเหตุของความแตกต่างระหว่างปรากฏการณ์พหูพจน์ของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยและภาษาเกาหลีอยู่

ในด้านการกลายเป็นไวยากรณ์นั้น สำหรับภาษาเกาหลีมีการศึกษากันอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมาเป็นเวลานาน ในขณะที่ภาษาไทย ถือว่ามีงานวิจัยน้อยกว่าภาษาเกาหลี ซึ่งงานของจรัสดาว อินทรทัศน์ (1996) ถือเป็นงานวิจัยที่ศึกษาปรากฏการณ์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ไว้ค่อนข้างละเอียดและเป็นระบบ โดยมีหลักฐานทางภาษาและข้อมูลทางสถิติที่ชัดเจนพอสมควร และในปัจจุบัน เริ่มมีการศึกษารากกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยในเชิงประวัติเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเปรียบเทียบความหมายและการขยายความหมายของภาษาไทยและภาษาเกาหลีนั้นถือว่ายังน้อยมาก โดยเฉพาะการศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริธานยังเป็นช่วงเริ่มแรกก็ว่าได้ ในกรณีนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยที่วิเคราะห์ความหมายเชิงการณัลักษณะของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี โดยวิเคราะห์ตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริธานโดยเฉพาะแนวคิดของการทำให้เด่นเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของความแตกต่างทั้งในภาษาไทยและภาษาเกาหลีที่พบ ซึ่งอาจเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษามานุษยศาสตร์และการศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบไม่มากนัก

ความหมายต้นแบบของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยกับภาษาเกาหลี

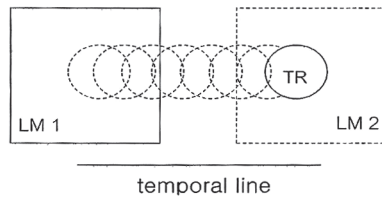
ความหมายต้นแบบ (Prototypical Meaning) หมายถึงความหมายที่เด่นที่สุดหรืออยู่ศูนย์กลางที่สุดของความหมายต่าง ๆ ของคำใดคำหนึ่ง โดยความหมายต้นแบบมีคุณสมบัติ (Attributes) หลักของตัวอย่างที่ดีที่สุดของกลุ่มความหมายของคำพหูพจน์ ความหมายต้นแบบถือว่าเป็นความหมายที่เด่นที่สุดและอยู่ศูนย์กลางที่สุดในกลุ่มความหมายของคำ จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า คำว่า *ไป* ในภาษาไทยกับ /gada/ ในภาษาเกาหลีมีความหมายต้นแบบในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ หมายถึงลักษณะของการเคลื่อนที่ของสิ่งเคลื่อนที่ที่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง เคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง โดยมีการเปลี่ยนตำแหน่งเชิงกายภาพที่มองเห็นได้ชัดเจน ดังภาพต่อไปนี้

ผังภาพแสดงความหมายต้นแบบของคำว่า ไป และ 가다 /gada/ ²

การที่ฉากปลายทางในผังภาพเป็นเส้นประ แสดงให้เห็นว่าฉากปลายทางไม่เด่น (Unmarked) และมุมมองหรือจุดอ้างอิง (Reference Point: RP) ของผู้พูดอาจอยู่ที่ฉากต้นทางหรือระหว่างทางก็ได้

สำหรับคำว่า มา กับ /oda/ ก็มีความหมายต้นแบบในลักษณะเดียวกัน หมายถึงลักษณะของการเคลื่อนที่ของสิ่งเคลื่อนที่ที่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง เคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง โดยมีการเปลี่ยนตำแหน่งเชิงกายภาพที่มองเห็นได้ชัดเจน แต่แตกต่างจากคำว่า ไป ตรงที่ว่า คำว่า มา มีทิศทางของการเคลื่อนที่ที่เข้าหาตัวผู้พูด ดังผังภาพ

ผังภาพแสดงความหมายต้นแบบของคำว่า มา และ 오다 /oda/

ผังภาพข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ฉากปลายทางของการเคลื่อนที่เด่น (Marked) และจุดอ้างอิงของผู้พูดอยู่ที่ฉากปลายทาง ทำให้การเคลื่อนที่ของคำว่า มา และ /oda/ แสดงเป็นการเคลื่อนที่ที่เข้าหาตัวผู้พูด ซึ่งคุณสมบัติของความหมายต้นแบบของคำว่า ไป และ มา ในภาษาไทยกับภาษาเกาหลี สามารถสรุปเป็นตารางดังต่อไปนี้

² คำย่อที่ใช้ในผังภาพ มีความหมายดังนี้: TR ย่อมาจาก Trajectory หมายถึง สิ่งเคลื่อนที่, LM ย่อมาจาก Landmark หมายถึงฉากหรือที่หมาย LM1 หมายถึงฉากต้นทาง ส่วน LM2 หมายถึงฉากปลายทาง

<ตารางสรุปคุณสมบัติของความหมายต้นแบบของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยกับภาษาเกาหลี>

	ไป และ /gada/	มา และ /oda/
สิ่งเคลื่อนที่ (Trajector, TR)	มีสิ่งเคลื่อนที่ ที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตนเอง	(เหมือนกัน)
ที่หมาย (Landmark, LM)	มีฉากต้นทางและฉากปลายทาง และฉากทั้งสองไม่เหมือนกัน ([LM1 น LM2]) กล่าวคือ มีการเคลื่อนที่เกิดขึ้น และมี ความน้อยของช่วงเวลาที่ผ่านมาด้วย	(เหมือนกัน)
เส้นทางของ การเคลื่อนที่ (PATH)	มีเส้นทางของการเคลื่อนที่จากฉากต้นทางไปสู่ฉากปลายทาง โดยจุดอ้างอิงของผู้พูด ไม่ได้อยู่ที่ฉากปลายทาง ([RP+LM2])	มีเส้นทางของการเคลื่อนที่จากฉากต้นทางไปสู่ฉากปลายทาง โดยจุดอ้างอิงของผู้พูดอยู่ที่ฉากปลายทาง ([RP+LM2])

ความหมายต้นแบบที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันดังกล่าว เป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่ทำให้ลักษณะการขยายความหมายของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยกับภาษาเกาหลีมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันไปด้วย เนื่องจากความหมายต้นแบบเป็นพื้นฐานของการขยายความหมายของคำ ซึ่งความหมายขยายจากการเคลื่อนที่เชิงรูปธรรม ไปเป็นความหมายเชิงนามธรรม ความหมายเชิงอติวิสัย กระทั่งความหมายเชิงการณลักษณะตามลำดับ แต่อาจมีความแตกต่างกันในรายละเอียดลงไป ในที่นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความหมายเชิงการณลักษณะของคำว่าทั้งสองในภาษาไทยและภาษาเกาหลี ซึ่งมีความเหมือนและความต่าง โดยวิเคราะห์สาเหตุของความแตกต่างดังต่อไปนี้

ความหมายเชิงการณลักษณะของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยกับภาษาเกาหลี

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า คำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยกับภาษาเกาหลีมีการขยายความหมายออกไปสู่ความหมายเชิงการณลักษณะหรือที่เรียกว่าความหมายเชิงเวลาโดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่งเป็นกรณีที่คำว่า *ไป* และ *มา* ในทั้งสองภาษาปรากฏตามหลังคำกริยาอื่น และไม่ได้ทำหน้าที่เป็นคำกริยาทิศทางที่แสดงการเคลื่อนที่ที่มีความหมายสมบูรณ์แบบ แต่ลดฐานะลงทำหน้าที่เป็นเหมือนคำกริยาช่วย (Auxiliary verb) ที่แสดงความสัมพันธ์เชิงเวลาของเหตุการณ์หรือการกระทำแทน จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษา ผู้วิจัยพบความหมายเชิงการณลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายเชิงการณัลักษณะของคำว่า ไป กับ 가다 /gada/

คำว่า ไป กับ /gada/ เมื่อปรากฏตามหลังคำกริยาอื่น แสดงความหมายเชิงการณัลักษณะต่อเนื่องได้ ซึ่งเป็นความหมายที่ขยายมาจากความหมายต้นแบบ พิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

- (5) a. การสร้างความโปร่งใส เพื่อให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 b. ทำกายภาพไปสักกระยะหนึ่ง มือ แขน ขาข้างซ้ายก็จะเริ่มมีแรงขึ้น
- (6) a. woninmoreul byeongeuro saramdeuri hanahana jugeogatta

원인 모를 병으로 사람들이 하나 하나 죽어갔다.

“?ผู้คนที่ตายไปทีละคน ๆ ด้วยโรคที่ไม่รู้สาเหตุ” - ตายเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ

- b. gungmindeurui bunnoneun keojeogago itta

국민들의 분노는 커져가고 있다.

“ความโกรธแค้นของประชาชนกำลังโตไป” - มีเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ

- c. saramdeuri jeomjeom micheoganda

사람들이 점점 미쳐간다.

—“?ผู้คนบ้าไปเรื่อย ๆ “ - บ้ามากขึ้น

- d. ije nado jicheoman ganda

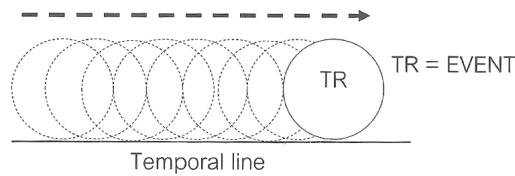
이제 나도 지쳐만 간다.

“ตอนนี้ ฉันก็เหนื่อยไป(เรื่อย ๆ)”

คำว่า ไป ในภาษาไทยแสดงถึงการณัลักษณะต่อเนื่องดังในตัวอย่าง (5) ซึ่งนอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ยังพบในบริบทที่หลากหลาย เช่น แก้ปัญหาไป(ทีละอย่าง) คิดไป คืบหน้าไป ค่อยไป นอนไป ฝันไป แข่งขันกันไป พักผ่อนไป อ่านไป เรียนไป กินไป ฯลฯ ซึ่งสังเกตได้ว่าส่วนใหญ่เป็นคำกริยาแสดงการกระทำทั่วไป ในขณะที่คำว่า /gada/ ในตัวอย่าง (6) แสดงให้เห็นว่า คำว่า /gada/ ในภาษาเกาหลีแสดงถึงการณัลักษณะต่อเนื่องเช่นเดียวกัน และมีการใช้ที่แพร่หลายกว่าภาษาไทย สามารถปรากฏตามหลังคำกริยาที่แสดงทั้งการกระทำและสภาพ ซึ่งสังเกตได้ว่า ตัวอย่างบางประโยคนั้น เมื่อแปลตรงเป็นภาษาไทยแล้ว ความหมายเพี้ยนไป เกิดความกำกวม หรือไม่ถูกต้องตามไวยากรณ์ไทย

การณัลักษณะต่อเนื่องดังกล่าว สามารถปรากฏในบริบทที่เหตุการณ์หรือการกระทำมากกว่า 2 อย่างเกิดขึ้น และดำเนินต่อเนื่องไปพร้อมกันได้ ซึ่งในกรณีนั้น ภาษาเกาหลีใช้คำช่วย [MP+ [VP+(으)ㅁㅅ어] ส่วนภาษาไทยใช้ในรูปแบบของ [VP+ไป+VP+ไป]

ความหมายเชิงการณัลักษณะต่อเนื่องสามารถตีเป็นผังภาพได้ ดังนี้

ผังภาพของความหมายเชิงการณัลักษณะต่อเนื่องของคำว่า *ไป* กับ */gada/*

ผังภาพข้างต้น ซึ่งเป็นผังภาพที่ขยายมาจากผังภาพของความหมายต้นแบบ โดยสิ่งเคลื่อนที่เป็นสิ่งนามธรรม อาจเป็นเหตุการณ์หรือการกระทำก็ได้ เคลื่อนที่ตามฉากนามธรรมที่เรียกว่ากาลเวลา ทำให้เกิดความหมายของการดำเนินต่อเนื่องขึ้น ซึ่งในที่นี้ มีการทำให้เด่น (Windowing) เกิดขึ้น โดยทำให้เส้นทางของการเคลื่อนที่เด่น ทำให้มองไปถึงร่องรอยของ TR ซึ่งเป็นเหตุการณ์หรือการกระทำที่เกิดขึ้นตามกาลเวลา ทำให้เกิดความหมายของความต่อเนื่อง

สิ่งที่น่าสนใจมาก คือ คำว่า *ไป* ในภาษาไทย แสดงถึงความหมายเชิงการณัลักษณะที่ไม่ปรากฏในคำว่า */gada/* ในภาษาเกาหลี ได้แก่ การณัลักษณะสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์เชิงเวลาของเหตุการณ์ที่เสร็จสิ้นลงอย่างสมบูรณ์ มีนักภาษาศาสตร์ไทยหลายท่านศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะกิงกาญ เทพกาญจนา (Kingkarn Thepkanjana. 1986: 171-172) อธิบายว่า เมื่อคำว่า *ไป* ปรากฏตามหลังคำกริยาแสดงการทำลาย (Destruction Verb) หรือคำกริยาแสดงการสูญหาย (Disappearance Verb) คำว่า *ไป* แสดงถึงการณัลักษณะสมบูรณ์ (Perfective Aspect) โดยยกตัวอย่างว่า *แก้วแตกไป* และ *น้ำมันหมดไป* เป็นต้น อธิบายว่า คำกริยาแสดงการทำลาย ไม่ว่าจะเป็นคำว่า *ตาย แตก พัง* ฯลฯ และคำกริยาแสดงการสูญหาย ไม่ว่าจะเป็นคำว่า *หาย หมด จาง ดับ* ฯลฯ ซึ่งเป็นคำกริยาที่มีความหมายของการเปลี่ยนสภาพ ตำแหน่ง หรือความเป็นอยู่ อยู่ในตัวอยู่แล้ว เมื่อปรากฏหน้าคำว่า *ไป* ซึ่งความหมายของการเคลื่อนที่หมายความว่าความถึงการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ คำว่า *เปลี่ยน* อาจปรากฏร่วมกับคำว่า *ไป* หรือ *มา* แล้วแต่ความสนใจของผู้พูดก่อนเปลี่ยน เป็นต้น

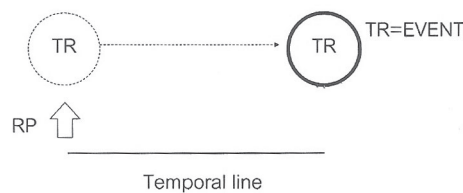
นอกจากนี้ สุดา รังกูพันธ์ (2535: 86-88) อธิบายคำว่า *ไป* กรณีแสดงการณัลักษณะสมบูรณ์โดยใช้แนวคิดว่าเป็น “การเปลี่ยนสภาพ” โดยมองว่าคำว่า *ไป* เมื่อปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงสภาพ เช่นในประโยคที่ว่า *รายได้ที่เคยมีจะขาดไป* และ *เงินที่ให้เมื่อวานมันหายไปแล้ว* รวมไปถึงตัวอย่างว่า *ฮ้าววันนี้เป็นอะไรไป* เป็นต้นว่า คำว่า *ไป* ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงสภาพ อย่างคำว่า *ขาด หาย เป็น* ฯลฯ หมายถึงการเปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งโดยมุมมองของผู้พูดอยู่ที่สภาพแรกก่อนเปลี่ยน จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า คำว่า *ไป* กรณีแสดงการณัลักษณะสมบูรณ์นั้นไม่ได้ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการทำลายหรือสูญหายเพียงเท่านั้นดังที่กิงกาญ เทพกาญจนา (Kingkarn Thepkanjana. 1986) อธิบายและไม่ได้ปรากฏร่วม

กับคำกริยาแสดงสภาพเพียงเท่านั้นดังที่สุดาเสนอไว้ด้วย ผู้วิจัยพบว่าความหมายเชิงการณั้ลักษณะที่คำว่า ไป แสดงเมื่อปรากฏตามหลังคำกริยาต่างๆ นั้นสามารถแบ่งแยกเป็นสองประเภทใหญ่ ได้แก่ เหตุการณั้สมบูรณ์ และสภาพเปลี่ยนสมบูรณ์ พิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้

- (7) a. และผมก็หมดสติไป
 b. ผมก็ล้มไป ผมขับรถไม่เป็น
 c. ลั้ที่เดือนทำไปหนะ มันผิตจนเกินให้อภัย
 d. เปิดเผยว่า ทางบริษัททำการเปิดตัวอย่างเป็นทางการไป เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายนที่ผ่านมา
 e. คุณบ้าไปแล้ว
 f. วันนี้เป็นไรไป

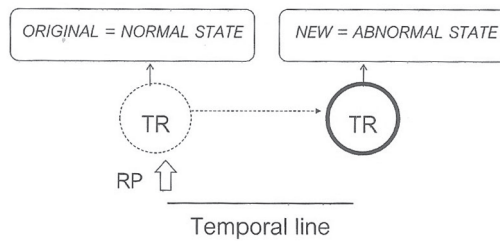
ตัวอย่าง (7a) และ (7b) เป็นตัวอย่างที่คำว่า ไป ตามหลังคำกริยาที่มีความหมายของ “การสูญเสีย” หรือ “การสิ้นสุด” เมื่อคำว่า ไป ปรากฏตามหลังคำจำพวกนี้ เช่นคำว่า ลั้หมด เสร้จ จบ ตาย ทำลาย พัง พลาด ยกเลิก ยุบ ลั้ม สลบ สูญเสั้ หาย ฯลฯ แสดงถึงการณั้ลักษณะสมบูรณ์ แต่ใช้ว่าต้องปรากฏร่วมกับคำกริยาที่แสดงการสิ้นสุดหรือสูญเสียเท่านั้นถึงจะแสดงความหมายของการณั้ลักษณะสมบูรณ์ได้ ดังที่เห็นได้จากตัวอย่าง (7c) และ (7d) เมื่อคำว่า ไป ปรากฏตามหลังคำกริยาธรรมดาอย่างคำว่า กิน ชนะ ผั้ น ทำ โล้งอก เปิดตั้ว ฯลฯ ก็สามารแสดงถึงความหมายของการณั้ลักษณะสมบูรณ์ได้ เพราะฉะนั้น ต้องพิจารณาบริบทที่ใช้ ส่วนตัวอย่าง (7e) และ (7f) เป็นตัวอย่างของสภาพที่เปลี่ยนเสร้จสมบูรณ์ ซึ่งมักแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพไปในเชิงลบ หรือสภาพที่ไม่พึงประสงค์

ความหมายเชิงการณั้ลักษณะสมบูรณ์สามารถแสดงเป็นผังภาพได้ ดังนี้

ผังภาพของความหมายเชิงการณั้ลักษณะสมบูรณ์ของคำว่า ไป

ผังภาพข้างต้น แสดงให้เห็นสาเหตุที่คำว่า *ไป* คำเดียวกัน สามารถแสดงถึงความหมายเชิงการณัลักษณะที่ อาจถือว่าเป็นความหมายตรงกันข้ามกันก็ได้ คือ การณัลักษณะต่อเนื่อง และการณัลักษณะสมบูรณ์ กล่าวคือ ผัง ภาพของความหมายเชิงการณัลักษณะสมบูรณ์นี้มีการทำให้เด่นที่ TR หลังการเคลื่อนที่เชิงนามธรรม กล่าวคือ เหตุการณ์หรือการกระทำหลังการดำเนินการเรียบร้อยแล้วโดยจุดอ้างอิง(TR)ของผู้พูดอยู่ที่ฉากต้นทางไม่ใช่ปลายทาง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความหมายเชิงการณัลักษณะสภาพเปลี่ยนสมบูรณ์ โดยสามารถแสดงเป็นผังภาพที่ละเอียดกว่าได้ ดังนี้

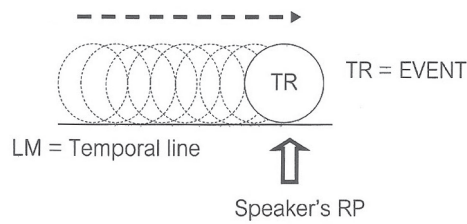
ผังภาพของความหมายเชิงการณัลักษณะสภาพเปลี่ยนสมบูรณ์ของคำว่า *ไป*

สำหรับกรณีที่คำว่า *ไป* แสดงการณัลักษณะสภาพเปลี่ยนสมบูรณ์ดังกล่าว สิ่งเคลื่อนที่คือสภาพ และมีการเคลื่อนที่ แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพ โดยมีการทำให้ฉากปลายทางเด่นคือ สภาพหลังการเปลี่ยนแปลง แต่เหตุผลของสภาพที่เปลี่ยนแล้วมักมีนัยเชิงลบก็เพราะจุดอ้างอิงของผู้พูดอยู่ที่ฉากต้นทาง ไม่ใช่ฉากปลายทาง หลังการเปลี่ยนแปลงสภาพ กล่าวคือ มนุษย์เรามักมองว่าสิ่งที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันหรือขอบเขตเดียวกันกับตนเอง เป็นสิ่งที่ดีและปกติ เนื่องจากมนุษย์รู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในขอบเขตหรือกลุ่มของตน ในทำนองเดียวกัน เมื่อมอง สิ่งที่อยู่นอกเหนือกลุ่มหรือขอบเขตของตน มักมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีหรือไม่ปกติ ด้วยเหตุนี้ เวลามองสภาพที่ เปลี่ยนไปห่างไกลจากขอบเขตที่ตนอยู่ก็มักมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีและผิดปกติ เป็นเหตุให้เกิดความนัยเชิงลบ

อย่างไรก็ตาม การที่คำว่า *ไป* ในภาษาไทยสามารถมีความหมายเชิงการณัลักษณะที่แตกต่างกันสองอย่างใน ตัว เกิดจากกลไกทางปริชานที่เรียกว่า “การทำให้เด่น” ซึ่งสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาไทย อาจเกิดความ สับสนหรือเข้าใจผิดเนื่องด้วยความกำกวมในบางบริบท ดังนั้น ควรพิจารณาริบทให้ดีเพื่อเข้าใจความหมาย อย่างถูกต้อง

2. ความหมายเชิงการณั้ลักษณะของคำว่า มา กับ 오다 /oda/

ความหมายเชิงการณั้ลักษณะของคำว่า มา ในภาษาไทยกับ /oda/ ในภาษาเกาหลีมีความหมายเหมือนกัน ได้แก่ การณั้ลักษณะปัจจุบันสมบูรณ์(Present perfect) หมายถึงเหตุการณ์หรือการกระทำที่เกิดขึ้นในอดีตต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันหรือจนถึงจุดที่ผู้พูดอ้างอิง ซึ่งสามารถแสดงเป็นผังภาพได้ดังต่อไปนี้

ผังภาพของความหมายเชิงการณั้ลักษณะปัจจุบันสมบูรณ์ของคำว่า มา กับ /oda/

ดังที่เห็นได้จากผังภาพข้างต้น ผังภาพของความหมายเชิงการณั้ลักษณะของคำว่า มา ในภาษาไทยและภาษาเกาหลีนั้น มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับผังภาพของความหมายเชิงการณั้ลักษณะของคำว่า ไป ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี ความแตกต่างอยู่ที่การทำให้เด่น กล่าวคือ ความหมายเชิงการณั้ลักษณะของคำว่า ไป มีการทำให้เด่นของเส้นทางของการเคลื่อนที่เท่านั้น แต่สำหรับความหมายเชิงการณั้ลักษณะของคำว่า มา มีการทำให้เด่นทั้งเส้นทางของการเคลื่อนที่และจุดอ้างอิงของผู้พูดที่อยู่ที่ฉากปลายทางของสิ่งเคลื่อนที่ ทำให้ความหมายเชิงการณั้ลักษณะของคำว่า มา ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี แสดงถึงเหตุการณ์หรือการกระทำ(สิ่งเคลื่อนที่)ที่ดำเนินต่อเนื่อง(เคลื่อนที่ตามเส้นทาง)มาจนถึงปัจจุบันหรือจุดอ้างอิงของผู้พูด(ฉากปลายทางของการเคลื่อนที่) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (8) a. โครงการนี้ดำเนินการมา 10 ปีแล้ว
 b. คุณแม่ป่วยเป็นโรคมะเร็งมานาน
 c. ร้อนมาหลายวันแล้ว
- (9) a. isipnyeonjjae i ireul hae ogo itta
 20년째 이 일을 해 오고 있다
 “ทำงานนี้มา 20 ปีแล้ว”

b. yeongeoreul gyesok baewo watjiman tong neuljireul anneunda

영어를 계속 배워 왔지만 통 늘지를 않는다.

“เรียนภาษาอังกฤษมาตลอด แต่ไม่เก่งขึ้นเลย”

c. ?iljulijae deowo ogo itta

?일주일 쟤 더워오고 있다.

“ร้อนมาอาทิตย์หนึ่งแล้ว”

ความหมายเชิงการณั้ลักษณะของคำว่า *มา* กับ คำว่า /oda/ มีความแตกต่างกัน ซึ่งคำว่า *มา* สามารถปรากฏตามหลังคำกริยาแสดงการกระทำก็ได้ ดังในตัวอย่าง (8a) หรือปรากฏตามหลังคำกริยาแสดงสภาพก็ได้ ดังในตัวอย่าง (8b) และ (8c) ในขณะที่คำว่า /oda/ ในภาษาเกาหลี เมื่อแสดงความหมายเชิงการณั้ลักษณะ ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการกระทำเพียงเท่านั้น หากปรากฏตามหลังคำกริยาแสดงสภาพจะกลายเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์ดังในตัวอย่าง (9c)

สรุป

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความหมายเชิงการณั้ลักษณะของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยกับภาษาเกาหลีว่า มีความเหมือนและต่างกันอย่างไร และเพื่อศึกษาเหตุผลหรือกลไกที่ทำให้เกิดความเหมือนและความต่างดังกล่าว โดยใช้ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานโดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการทำให้เด่น อีกทั้งเพื่อเป็นหลักฐานทางภาษาที่สนับสนุนทฤษฎีภาษาศาสตร์ ซึ่งอาจแสดงถึงสากลลักษณะและปัจเจกลักษณะในภาษาที่สะท้อนอยู่ในปรากฏการณ์ภาษาที่เรียกว่า ปรากฏการณ์พหุญ้ยและการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ผลการศึกษาพบว่า ความหมายต้นแบบที่มีลักษณะเหมือนกันของคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยกับภาษาเกาหลี ทำให้มีการขยายความหมายในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะมีการขยายความหมายเป็นความหมายเชิงการณั้ลักษณะเหมือนกัน แต่ก็ยังพบความแตกต่างกันในรายละเอียดเช่นกัน กล่าวคือ คำว่า *ไป* ในภาษาไทย แสดงความหมายเชิงการณั้ลักษณะสองแบบ ได้แก่ การณั้ลักษณะต่อเนื่องและการณั้ลักษณะสมบูรณ์ ในขณะที่ คำว่า /gada/ ในภาษาเกาหลีแสดงถึงเพียงความหมายเดียว คือ การณั้ลักษณะต่อเนื่อง สำหรับคำว่า *มา* กับ /oda/ แสดงความหมายเชิงการณั้ลักษณะปัจจุบันสมบูรณ์เหมือนกัน เว้นแต่มีความแตกต่างกันที่คำว่า *มา* มีการใช้ที่กว้างขวางกว่า /oda/ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยวิเคราะห์กลไกที่ทำให้เกิดความหมายเชิงการณั้ลักษณะโดยใช้กลไกทางปริชานที่เรียกว่า การทำให้เด่น

ผลการวิจัยนี้ทำให้สามารถทราบถึงลักษณะของความหมายเชิงการณัลักษณะของคำว่า ไป และ มา ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี และทำให้สามารถเข้าใจระบบปริชานของผู้ใช้ภาษาทั้งสอง อีกทั้ง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภาษาไทยและภาษาเกาหลีสำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำพจนานุกรม การจัดทำตำราเรียนภาษา และการแปลภาษา ฯลฯ ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยชิ้นนี้เป็นหลักฐานทางภาษาที่สนับสนุนทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานไม่มากนักน้อย และหวังว่ามีการต่อยอดงานวิจัยออกไปในแขนงภาษาศาสตร์ปริชานต่อไป

บรรณานุกรม

- ปาร์ค, ยอง อิน. (2554). **ปรากฏการณ์พหุของคำว่า 가다 /gada/ ในภาษาเกาหลี เปรียบเทียบกับคำว่า ไป ในภาษาไทย: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จรัสดาว อินทรทัศน์. (2539). **กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ ด.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินดา เสงสมบุญ. (2528). **คำกริยาบอกการเคลื่อนที่ในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรัชย์ หิรัญรัต. (2550). **การศึกษาความหมายของคำว่า เอา ในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2538). **การศึกษามโนทัศน์ของคำว่า เข้า**. วิทยานิพนธ์ ด.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา วงษ์ไทย. (2552). **อุปสรรคประสาธสัมพันธ์ในภาษาไทย: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุดา รังกูพันธ์. (2535). **กริยารอง ไป และ มา ในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภาวรณ แสงไชย. (2537). **กริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง; และ สรัญญา เสวตมาลัย. (2544). **ทฤษฎีไวยากรณ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bybee, Joan L et al. (1994). **The Evolution of Grammar. Tense, Aspect and Modality in the Languages of the World**. Chicago: The University of Chicago Press.
- Evans, Vyvyan; & Green, Melanie. (2006). **Cognitive linguistics: An Introduction**. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Fillmore, Charles J. (1997). **Lectures on Deixis**. California: CSLI Publications.
- Heine, Bernd. (1997). **Cognitive Foundation of Grammar**. London: Oxford University Press.

- Johnson, Mark. (1987). **The Body in the Mind**. Chicago: University of Chicago Press.
- Jung, Hwan Seung. (2006). A Comparative Study /paj/ and /ma/ in Thai with counterpart in Korean. **Journal of South-east Asian Studies**. 16(1): 107-142.
- _____. (2009). A Comparative Study on Korean and Thai Directional Verbs. **Journal of South-east Asian Studies**. 15(2): 75-106.
- Kim, Jong do. (1996). Aspectual Meanings of Auxiliary Verbs 'oda'/'gada'. *Hangeul*, 233, 137-160.
- Langacker, Ronald. (1987). **Foundations of Cognitive Grammar, Vol. 1**. Stanford: Stanford University Press.
- Lord, Carol. (1993). **Historical Change in Serial Verb Construction**. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Park, Kyung Eun. (2012a). Grammaticalization of /gada/ in Korean in comparison to /paj/ in Thai. **Journal of Korean Association of Thai Studies**. 18(2): 147-180.
- _____. (2012b). A Cognitive Linguistic Study on Polysemy of COME: Thai Maa vs. Korean Oda. **Discourse and Cognition**. 19(1): 81-101.
- Thepkanjana, Kingkarn. (1986). **Serial Verb Constructions in Thai**. Unpublished Doctoral Dissertation (Linguistics). Michigan: The University of Michigan.
- Traugott, Elizabeth Closs; & Heine, Bernd. (1991). **Approaches to Grammaticalization**. Amsterdam: John Benjamins Publishing.